

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Фесовця Олега Романовича «Діяльність В.О. Соковича (1874–1953) в контексті розвитку залізничної науки та освіти», подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки

Актуальність обраної теми

Характерною ознакою розвитку сучасної української історичної науки, зокрема історії науки й техніки, є досить значне розширення тематичного та хронологічного діапазону досліджень. Особлива увага приділяється дослідженню процесів становлення та розвитку окремих галузей науки та техніки наприкінці ХІХ - першої половини ХХ століть. Однією з провідних галузей технічного прогресу того часу став залізничний транспорт. Вагомий внесок у розвиток цієї галузі належить В.О. Соковичу. Тому дисертаційна робота О.Р. Фесовця присвячена актуальній темі – дослідженню діяльності В.О. Соковича в контексті розвитку залізничного транспорту, зокрема залізничної науки та освіти в першій половині ХХ ст.

Ступінь обґрунтування наукових узагальнень та висновків, сформульованих у дисертації

Кандидатська дисертація О.Р. Фесовця побудована за проблемно-хронологічним принципом і має внутрішню логіку викладу матеріалу. Дисертація складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (244 позицій), а також 11 сторінок додатків. Загальний обсяг дисертації – 210 сторінок, основний текст – 174 сторінки.

У вступі викладено актуальність теми, визначено об'єкт та предмет дослідження, а також показано хронологічні та територіальні межі, розкрито методологічну базу дослідження. Виходячи з предмету дослідження, окреслено мету дисертаційної роботи. Відповідно до мети, актуалізовано 6

науково-дослідницьких завдань. Визначено також наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи.

Кожен із 3-х розділів кандидатської дисертації О.Р. Фесовця, відповідно до науково-дослідницьких завдань, розкриває важливі аспекти обраної теми і є змістовно наповненим. Усі розділи дисертації органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладу матеріалу. Варто зазначити також, що кожен розділ дисертації має розгорнуті висновки.

Узагальнення та висновки, викладені безпосередньо в тексті дисертації, цілком аргументовані, що свідчить про належний рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертанта.

Загальні висновки кандидатської дисертації О.Р. Фесовця виважені, розгорнуті та обґрунтовані. У цілому, у висновках повністю розкрито результати дисертаційного дослідження та окреслено авторське розуміння сутності заявленої теми.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Наукова новизна кандидатської дисертації О.Р. Фесовця полягає насамперед у тому, що узагальнивши досягнення попередників та опираючись на джерельну базу, він здійснив фахову історичну реконструкцію діяльності В.О. Соковича в контексті розвитку залізничного транспорту першої половини ХХ ст.; проведено періодизацію його життєвого шляху та діяльності; акцентовано увагу на тому, що початок роботи В.О. Соковича як фахівця залізничника відбулося на теренах України (1902 р. – Харків, 1904-1908 рр. – Катеринослав); здійснено фаховий аналіз наукового доробку В.О. Соковича у галузі залізничного транспорту; окреслено участь В.О. Соковича у роботі залізниць; встановлено новаторські підходи В.О. Соковича в удосконаленні транспортної інфраструктури; визначено результати його діяльності, спрямованої на розгортання будівництва нової залізничної освіти, що сприяло соціально-економічному розвитку; визначено внесок В.О. Соковича формування залізничної науки та освіти; акцентовано увагу на його ролі у

розвитку вищої технічної школи та функціонуванні навчальних закладів залізничного профілю.

Достовірність отриманих результатів

Достовірність особисто отриманих О.Р. Фесовцем наукових результатів підтверджена опрацюванням та узагальненням достатньої кількості наукової літератури та джерел, зокрема і архівних, а також цілком достатнім рівнем апробації (14 опублікованих одноосібних наукових праць та участь у наукових конференціях).

Проведення аналізу доробку попередників, залучення опублікованих та архівних матеріалів сприяло фаховому розкриттю заявленої теми. Дисертаційне дослідження О.Р. Фесовця виконане в межах науково-дослідної теми «Історія науки і техніки в напрямках, школах, іменах» (державний реєстраційний номер 0107U002218) Центру досліджень з історії науки і техніки ім. О.П. Бородіна Державного університету інфраструктури та технологій Міністерства освіти і науки України.

Автореферат повністю відповідає структурі та змісту дисертації.

Практичне використання отриманих результатів

Дисертаційна робота О.Р. Фесовця має важливе практичне значення, насамперед у тому, що матеріали дослідження можуть бути використані в підготовці узагальнюючих праць, довідкових та енциклопедичних видань, навчальних посібників з історії залізничного транспорту, у розробці за цією тематикою спецкурсів не лише для студентів-істориків, але й студентів-залізничників.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Результати наукового пошуку: матеріали, узагальнення, висновки кандидатської дисертації О.Р. Фесовця належним чином відображені у 14-ти

публікаціях у наукових виданнях, у тому числі 7-ми працях, опублікованих у фахових виданнях та 6-ти публікаціях, оприлюднених у збірках матеріалів науково-практичних конференцій.

Усі публікації є одноосібними.

Зауваження щодо дисертаційної роботи

Водночас, необхідно вказати і на зауваження щодо кандидатської дисертації О.О. Фесовця, що мають переважно дискусійний характер:

– автор представляє першу роботу В.О. Соковича «Катехізис по технічній частині служби руху. Керівництво для підготовки до іспитів на посади: начальників станцій, їх помічників, запасних агентів та інш.» як наукову працю, хоча вона такою не являється, а у кінці підрозділу 3.1 пише: «І у першій своїй книзі він звичайно використовував напрацювання залізничних учених попередників».

– некоректно автор дисертаційного дослідження висловлюється про наукову школу: «В.О. Соковичем була напрацьована теоретична база для створення наукової школи з вивчення експлуатації залізниць та організації перевезень на залізничному транспорті». Варто було б дати визначення наукової школи.

Результатом досліджень працівників Інституті історії природознавства і техніки АН СРСР стала колективна монографія „Школи в науке”, яка вийшла у світ в 1977 р., де сказано наступне: «Колектив дослідників на чолі з науковим лідером з часом за певних умов може перетворитися на наукову школу – ще один феномен науки....Останніми є наукові, науково-технічні, конструкторські та інженерні школи».

– варто було б у першому розділі при проведенні аналізу кожного історіографічного періоду показати не лише надбання, але й вказати на недоліки в описах життя та діяльності В.О. Соковича. Окрім цього, при аналізі пострадянського періоду дисертанту було б доречно виокремити українську та зарубіжну наукову літературу;

– дисертанту варто було б вказати кількість архівних документів, які вперше залучено до наукового обігу;

– враховуючи результати дослідження, наукову новизну необхідно було б подати у більш розгорнутому вигляді;

– можливо варто було б акцентувати увагу на тому, чи підтримував В.О. Сокович, перебуваючи на високих державних посадах, стосунки зі своїми колегами з напрямку експлуатації залізниць, зокрема з В.М. Образцовим, який працював у цьому напрямку, про якого автор робить висновки без вагомих доказів. У статті В. В. Повороженка „Виникнення й розвиток у СРСР науки експлуатації залізниць” (1953 р.) В.М. Образцов описується як один із засновників науки експлуатації залізниць;

– хоча у третьому розділі дисертантом розкрито основні напрями діяльності В.О. Соковича щодо модернізації вищої залізничної науки та освіти, однак відсутня розгорнута інформація щодо його ролі у створенні кафедр в різних вузах залізничного профілю;

– додатки до дисертаційного дослідження повинні мати посилання та більш інформаційне наповнення. Можливо в додатках у вигляді таблиць потрібно було б розкрити основні віхи біографії та наукового доробку В.О. Соковича;

– дисертація написана літературною українською науковою мовою, але зустрічаються численні орфографічні та граматичні помилки.

Однак, вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи О.Р. Фесовця, не знижують наукову новизну, не заперечують значущість та практичне значення його наукового доробку.

Висновок

Таким чином, кандидатська дисертація О.Р. Фесовця «Діяльність В.О. Соковича (1874–1953) в контексті розвитку залізничної науки та освіти» виконана на належному рівні, є завершеною, оригінальною та самостійною науковою працею, в якій отримано нові результати в галузі історії науки й

техніки. Ця дисертаційна робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та Кабінету Міністрів України щодо кваліфікаційних робіт такого рівня. Тому, її автор – Фесовець Олег Романович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

кандидат технічних наук, доктор історичних наук, завідувач кафедри «Вагони та вагонне господарство» Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна професор

